

## РОЗДІЛ 10. РЕЦЕНЗУВАННЯ

Сумець О.М.

Д.Е.Н., К.Т.Н.,

професор кафедри менеджменту і адміністрування,  
академік Академії економічних наук України  
Національний фармацевтичний університет

## РЕЦЕНЗІЯ

на монографію Кучера А.В.

**“SUSTAINABLE SOIL MANAGEMENT IN THE FORMATION  
OF COMPETITIVENESS OF AGRICULTURAL ENTERPRISES”<sup>1</sup>**

Формування й підвищення конкурентоспроможності підприємств агропромислової галузі України ґрунтується на тому, що земля як базис будь-якої економічної системи, була й залишається основним надійним ресурсом поліпшення фінансово-економічної ситуації на різних ієрархічних рівнях управління. Залучення в ефективний обіг земельно-ресурсного потенціалу та удосконалення механізмів охорони ґрунтів і відтворення їхньої родючості має розглядатись як пріоритетний стратегічний напрям формування конкурентоспроможності й гарантування продовольчої безпеки в Україні. Зазначене вказує на актуальність і науково-практичну значущість результатів дослідження, викладених у монографії А. В. Кучера.

У структурному плані роботу виконано у відповідності з правилами архітекtonіки досліджуваної проблематики. Монографія складається із вступу, основної частини, загальних висновків, додатків і списку використаних джерел. Позитивним моментом є те, що книга містить список усіх таблиць і список усіх рисунків, що, з одного боку, повністю відповідає закордонним вимогам, а, з іншого боку, свідчить про ґрунтовне наповнення емпіричними даними та належну графічну ілюстрацію досліджуваних явищ і процесів. Основна частина монографії містить п'ять розділів.

У першому розділі запропоновано методологію економічного дослідження сталого ґрунтового менеджменту у формуванні конкурентоспроможності аграрних підприємств; введено в науковий обіг поняття «стала конкурентоспроможність аграрних підприємств», визначено сутність і структуру цієї категорії та її взаємозв'язок зі сталим менеджментом ґрунтів; запропоновано авторську парадигму формування конкурентоспроможності аграрних підприємств на основі сталого менеджменту ґрунтів. У цьому розділі теоретично

обґрунтовано й апробовано концептуально-методологічні основи економіки деградації ґрунтів, що надало можливість оцінити збитки від деградації ґрунтів. Позитивною особливістю є те, що автор спрямовує свої зусилля на розкриття порушених проблемних питань у контексті національного, зонального, регіонального та локального вимірів.

Другий розділ присвячено обґрунтуванню концептуально-методологічних засад формування економічного механізму сталого менеджменту ґрунтів в аграрному секторі. Автор на засадах інституційного, системного й міждисциплінарних підходів уперше розробив цілісну концепцію сталого менеджменту ґрунтів у сільському господарстві України; концепцію управління ґрунтовим органічним вуглецем у контексті адаптації до змін клімату; концептуальні засади економічного механізму сталого менеджменту ґрунтів у сільському господарстві та стратегічні пріоритети фінансово-економічного забезпечення й потенційні джерела фінансування пріоритетних заходів менеджменту ґрунтів.

У третьому розділі розглянуто питання сталої інтенсифікації землекористування в аспекті формування конкурентоспроможності аграрних підприємств і поліпшення родючості ґрунтів. Автор презентує результати дослідження стану й тенденцій інтенсифікації використання земель в Україні та провідних країнах Європейського Союзу як основи сталого менеджменту ґрунтів для забезпечення конкурентоспроможності аграрних підприємств у контексті євроінтеграції; результати оцінювання інтенсивності й конкурентоспроможності землекористувань аграрних підприємств регіонів України; обґрунтовує необхідність раціонального використання земель як основи сталого розвитку сільських територій; аналізує стан і тенденції зміни абсолютного й відносного рівня концентрації земель, інтенсивності конкуренції на ринку оренди земель і впливу концентрації земель на формування конкурентоспроможності аграрних підприємств, зокрема, на прикладі ТОП-100 найпотужніших

<sup>1</sup> Kucher A. Sustainable soil management in the formation of competitiveness of agricultural enterprises: monograph. Plovdiv: Academic Publishing House "Talent", 2019. 444 p. <https://doi.org/10.13140/RG.2.2.19554.07366>.

агрохолдингів України. Значну увагу автор приділив питанням ефективності й конкурентоспроможності аграрних підприємств на регіональному рівні (на прикладі Харківської області).

Четвертий розділ монографії охоплює результати економічного обґрунтування ефективності застосування органічних добрив за впливом на потенційну та ефективну родючість ґрунтів. Автор запропонував методологію оцінювання ефективності заходів поліпшення якості ґрунтів і меліоративних інноваційно-інвестиційних проектів для сталого менеджменту ґрунтів. На основі експериментальних даних автор оцінив і проаналізував витрати й вигоди від застосування рідких органічних добрив, зокрема, порівняно з біогумусом і мінеральними добривами.

Питання трансферу інновацій та ефективності пріоритетних інноваційних заходів сталого ґрунтового менеджменту на різних ієрархічних рівнях розкрито в п'ятому розділі монографії. Автор на основі аналізу стану й проблем трансферу інновацій у сфері охорони й раціонального використання ґрунтів обґрунтував пріоритетні способи вирішення подолання цих проблем для забезпечення трансферу ґрунтоохоронних інновацій у господарську практику. У цьому розділі також викладено результати оцінювання й кластерного аналізу інвестиційної привабливості аграрного землекористування на прикладі регіонів України, на підставі чого обґрунтовано перспективи її поліпшення; визначено прогнозу потребу в інвестиціях

та економічну ефективність інноваційно-інвестиційних проектів для сталого менеджменту ґрунтів, а також прогнозу ефективність інноваційних заходів сталого менеджменту ґрунтів на різних рівнях.

Поданий у монографії матеріал характеризується системністю й міждисциплінарністю як у теоретичному плані, так і з погляду практичної реалізації рекомендованих пропозицій. Чітко простежується наскрізна концептуальна ідея автора, яка полягає в тому, що сталий ґрунтовий менеджмент є ключовою функцією управління земельними ресурсами в аграрному секторі, успішне практичне виконання цієї функції може забезпечити вирішення проблеми деградації ґрунтів і формування довгострокової конкурентоспроможності аграрних підприємств.

З погляду рецензента автор виконав оригінальну наукову роботу, зорієнтовану на науково-методологічне забезпечення формування конкурентоспроможності аграрних підприємств на основі сталого менеджменту ґрунтів в аспекті адаптації до змін клімату й досягнення нейтрального рівня деградації земель. Монографія може бути корисною широкому колу зацікавлених осіб, зокрема, вона може бути використана для викладання в закладах освіти під час підготовки бакалаврів, магістрів та аспірантів за спеціальностями економіка, менеджмент, агрономія та екологія; а також для обґрунтування наукових й управлінських цілей ученими й фахівцями-практиками у сфері економіки та екологічного менеджменту.